

HECE TAŞLARI

aylık şiir dergisi

◆ Cumali Ünalđı Hasannebioğlu ◆ Metin Özarşlan ◆ Mehmet Fatih Köksal
◆ Osman Fermanoğlu ◆ K. M. Cumakadirova ◆ Mehmet Şeker ◆ Yunus Kara
◆ Ali İhsan Kekeç ◆ Mahmut Topbaşlı ◆ Erdal Noyan ◆ Mehmet Ali Kalkan
◆ Mehmet Gözü kara ◆ İsmail Kutlu Özalp ◆ İsmail Özmel ◆ Kadir Altun
◆ Fikret Görgün ◆ Mevlüt Yavuz ◆ Recep Şen ◆ Mustafa Sade ◆ Mehmet Durmaz
◆ Mehmet Baş ◆ Ahmet Doğan İlbey ◆ Mustafa Pınarbaşlı ◆ Yusuf Dođdu ◆ Yetik Ozan

Herkes Kendi Kalesine Gol Atar

Rahatlık bir çakırdikenin gibi, batmaya başladı insanoğluna, yalın ayak alta don yok gezerken, yufka arasına bulursa soğan, bulamazsa suyu katık ederek, yediği günleri hesaba katmaz, dünyanın yarısı kıtlık çekerken, çocuklar babasız boyun bükürken, analar içini göğe dökerken, kimisi kasapta eti beğenmez, kimi lionslara kapağı atar, kimi cemaatte kazan kaynatır, sınırsız özgürlük naralarıyla, nefsinin put yapıp tapan tapana.

Ar çatladı yırtık hayâ perdesi, aynalarda görünmüyor yüzümüz, görmezlikten gelir herkes herkesi, başörtüsü artık moda aracı, soyunmanın adı cüretkar oldu, hün-salar meydanda eylem yapıyor, bel altına kaydını aşkın anlamı, hayvanlar insandan utanır oldu, sözün doğrusuna kulak asan yok, ellerimiz bizim ele benzemez, tarih tekerrür mü ediyor yoksa, nerde yanlış yaptık ulu hocalar, yaşasın Sodom ve Gomore deyip, şeytanın yoluna sapan sapan.

Parti de pırtı da demokrasi de, oyunun içinde başka bir oyun, menfaat nerdeyse koçlar orada, koyunlara bol bol melemek düşer, şehir eminleri eskisi gibi, zorla seçilmiyor iş kolaylaştı, işkembeden fazla atan kazanır, üyelerden çok parayı bastıran, ne kadar eklemekse o kadar köfte, sürgit işler kazan kazan mantığı, nasıl olsa deniz devletin malı, lisans yetmez oldu namussuzluğa, yemeyeni enayiden sayarlar, fırsatını bulup kapan kapana.

Anlaşılan dünya artık yaşlandı, tövbe kapıları kapanmak üzere, maç başladı hınca-hınç bir statta, herkes sendi sahasında oynuyor, kimi gölgesine çalım atıyor, kimi top çevirir kendi kendine, Meksika dalgası tribünlerde, herkes kendi kalesine şut çeker, onsekiz içinde on bir kişiden, atak yapan olmaz rakip sahaya, herkes kendi kalesine gol atar, kendi sahasında kaybeder herkes, İsrail'in sur düdüğü elinde, Allah'ın ipinden kopan kopana.

Tayyib Atmaca

hece taşları aylık şiir dergisi ◆ **yayın yönetmeni tayyib atmaca**

son okuma metin özarslan ◆ **kapak fotoğrafı yasin mortaş**

yazışma haydar bey mh. 32077 sk. armada 2 d 6 onikişubat kahramanmaraş

0535 391 92 50 hecetaslaridergisi@gmail.com

54 sayı 15 ağustos 2019 issn 2149-4509. (e-dergi)

İnsan İçin Şiire Giriş

◆ Cumali Ünal'dı Hasannebioğlu

Münâcat

Cesaret, cesaret değil korkaklık
Ölümün boynuna dolanmadıkça

Merhamet ki eksik mi eksik
Bir kanadı kırık kuş, konmadıkça

Yaşamak, yaşamak değil de oyun
Yeryüzü, Kitab'ı okunmadıkça

Karanlık boğuyor güzellikleri
Kalbimde kör kuyu uyanmadıkça

Bana bir ihsanet dinsic yağmurlar
Mendiller ve gözler ıslanmadıkça

Yaprağı sürüyüp götür rüyamdan
Sularca tutuşup da/yanmadıkça

Ey gizli zemheri dondur düşümü
Yüreğim aşk ile donanmadıkça

Hayatım sanadır, ölümüm sana
Şeytan ayağıma dolanmadıkça

:

Sen sözün evveli, aşkın âhiri
Güzeller güzeli evren şöleni

Bunca sonsuzluğa avuç açtığım
Seni sevmelerin o/nur töreni

Neyim varsa senden, ne yoksa benden
Bir böcek kanadı yaprak teyeli

Bir damla sudasın, toprakta, canda
Göz ki seni görür ezelden beri

Ey sonsuz vuslatım, umudum, havfım
Bu kumca günahı dalga çözer mi?

Beni bir saçak yap göğün altına
Ve merhamet yağdır affeyle beni

:

Kurusun bu dilim, yansın, yakılsın
Gaflete düşüp de Yâr/anmadıkça

Şu Çoban Dedikleri...

◆Metin Özarlan

İnsanlığın en eski mesleklerinden biridir, çobanlık... Küçükbaş ve büyükbaş hayvanları gütmektir işi. İlk bakışta basit gibi görünen bu mesleğin türlü türlü incelikleri vardır. Başka bir ifadeyle belli bir ihtisası gerektirir. Sürünün nerede, nasıl, ne zaman yatırılacağı, gezdirileceği, otlatılacağı, sulanması, sulama yer ve zamanı çobanın bilmesi gereken uygulamalardandır. Çoraklık dönemlerde, sürüyü bulaşıcı hastalıkların bulunacağı alanlara sokmamak, doğum zamanlarında gerekli tedbirleri almak, otlakları ve ot çeşitlerini bilmek; hayvanların sağlığı konusunda pratik, bilgi ve donanıma sahip olmak çobanlığın olmazsa olmazlarından. Kendi arasında kimi farklılıkları da vardır çobanlığın... Mesela sığır çobanları “sığırtmaç” olarak adlandırılır. Kaz çobanları ise daha ziyade kızlardan olur.

Roma’yı Kuran Çobanlar

Batı mitolojisinde, Roma’nın kuruluşunda çobanlığın rolü vurgulanır. Aeneas soyundan gelen Rhea-Silvia (Ilia) ile Mars’ın iki ikiz çocuğu doğar. Amcaları kral Amulius çocukların ileride kendi tahtına göz koyabileceğini düşünmektedir. Bu nedenle RheaSilvia’yı öldürür. Bebekleri ise boş bir tekneye bindirerek taşmak üzere olan Tiber nehrine bırakır. Nehrin taşması ile tekne karaya vurur ve parçalanır. Dişi bir kurt bebekleri bulur ve emzirir. Sonra onları Picus adında bir çoban bulur ve evine götürür. Karısı Canenzo bebekleri sever ve onları kendi çocukları kabul eder. Picus ve Canenzo bebeklere Romulus ile Remus isimi verip, onları büyütürler. Çocuklar büyüyünce babaları gibi çobanlık yapmaya başlarlar. Bir gün kral Amulius’un askerleri ile çobanlar arasında bir tartışma çıkar. Askerler Remus’u yakalayarak gerçek dedeleri olan Numitor’a götürürler. Numitor ikizlerin torunları olduğunu anlar ve onlarla işbirliği yaparak Amulius’u devirir. Numitor kral olur.

Peygamber Çobanlar

Çobanlık peygamber mesleğidir. İrili ufaklı tüm peygamberlerin, özellikle semavi dinlerin güzide peygamberlerinin geçmişlerinde koyun gütmüş oldukları bilinir. Hz. Peygamber, Mekke’deki günlerini, Saadoğullarının yurdunda bulunduğu yıllarda sütkardeşi ile koyun ve kuzuları otlatıp çobanlık yaparak geçirmiştir. Peygamberlerin çobanlık yapmaları, âlimlerce “Risâlet görevini aldıklarında ümmetlerine şefkat ve merhamet duyguları ile muamele etmeleri için bir hazırlık dönemi olarak, çobanlık yapmışlardır” şeklinde tevîl edilir. Çobanların piri Hz. Musa imiş, mitoloji öyle der. Üveys’ülKaranî de çobanlığın ulvi şahsiyetlerinden sayılır, deve çobanı olmaklığıyla...

Destan Kahramanı Karacuk Çoban

Tuva Türklerinin kahramanlık destanlarından olan Bayan Toolay’da, Karatı-Kaan tarafından babası ve anası öldürülen kahraman, Karatı-Kaan’ın obasında çobanlık yaparken bir gün bir tayla karşılaşır. Tay ona, mağarada babası tarafından saklanan eşyalarını ve savaş teçhizatlarını nasıl bulacağını anlatır.

Dede Korkut boylarında Karacuk Çoban, Kazan Han’ın yanında çobanlığının yanı sıra düşmanla mücadelede olağanüstü gayretleri ile öne çıkan bir yiğittir. Kazan Han’ın avda olduğu bir esnada evine saldıran düşman bununla da kalmaz, onun sürülerini de yağmalamak ister. Ancak sürünün çobanı Karacuk Çoban düşmana karşı koyar. Sapanıyla düşmana koca koca taşlar, taş kalmayınca sürüden koyunları atarak onları sürüye yaklaştırmaz. Kazan Han düşman üstüne giderken Karacuk Çoban’ın gelmemesini istemez ve onu bir ağaca bağlar. Karacuk Çoban bağlı bulunduğu ağacı yerinden söker ve sırtında ağaçla Kazan Han’ı takip eder.

Bir Çoban Veli

Kırşehir’deki Beştaş rivayetine göre, Hacı Bektaş Veli’nin çobanlık yaptığı bir gün, kendisinde de çobanlık sırası olan, fakat işine gelmediğinden yapmak istemeyen Saru Han çıkagelir ve Hünkâr’dan kendi sığırlarına da çobanlık etmesini ister. Ancak bu adam edepsiz ve görgüsüzdür. Bu yüzden Hacı Bektaş Veli onun hayvanlarına bakmak istemez ve “Senin sığırlarına çobanlık etmem ve beş taş şahidim olsun ki, sığırlarını kurt kaparsa karışmam” der. Fakat adam dinlemez ve çeker gider. Akşam Hacı Bektaş Veli sığırlarla döner, fakat Saru Han’ın sığırları olmaksızın. Zira onun sığırlarını kurt kapmıştır. Hacı Bektaş Veli’ye sorunca, Hünkâr’dan “Sana, hayvanlarına çobanlık etmeyeceğimi ve kurt kaparsa karışmayacağımı söylemişim” karşılığını alır. “Kim nereden biliyor böyle söylediğini, tanığın var mı ki” der adam. Hacı Bektaş Veli de “Elbette var” diyerek onu beş taşın yanına götürür. Sorduğu zaman beş taş birden dile

gelir: “Tanıklık ederiz ki, Hünkâr’ımız onun sığırlarına bakmayacağını ve kurt kaparsa karışmayacağını söyledi” der. Herkes çok şaşırır ve Hacı Bektaş-ı Veli’nin haklı olduğunu anlar. Bunun üzerine adam taş döner.

Çobanın Duası

Efsane bu ya, bir yerde günahkârın biri ölür, halk o denli nefret etmektedir ki kimse onu gömmek istemez. Yörede sözü dinlenen bir ulu bir zata durumu aksettirir ve ondan tavsiye alırlar. Ulu zat “İssız bir yere bırakılsın” der gönülsüzce. Söylenen yapılır, günahkâr bırakılır ıssız bir yere. Günlerden sonra tavsiyeyi veren ulu zat, rüyasında günahkârın ihtişam içinde ve mutlu bir hâlde bir yerde oturduğunu görür. Durumu hayra yorar ama düşünmeden de edemez. Sorar yöre halkına, günahkârın hangi mahalle atıldığını. Tarif ederler kendisine. Ulu zat düşer yola, söylenen yere gelir. Ama ortalıkta mevtadan ne kalıntı, ne eser vardır. Etrafa göz atar, karşı bayırda bir sürü görür ve oraya doğru gider. Selam verir çobana, durumu anlatır. Çoban cesedi gördüğünü ve civarda bir yere gömdüğünü söyler. Ulu zat merakla ne dua okuduğunu sorar. Çoban, “Ben dua filan bilmem, okumam yazmam yoktur” der ve ilave eder, “Cesedi gömerken yukarıya bakarak, Allah’ım sana bir misafir yolluyorum. Ben şu koyuncuklara, kuzucuklara nasıl davranıyorsam sen de buncağıza öyle bak dedim”.

Atatürk ve Küçük Çoban

İtalyan diktatörü Benito Mussolini, Türkiye’yi de hedef alan abuk sabuk nutuklar atıyordu. Aynı günlerde Gâzi Mustafa Kemal Atatürk, Antalya’ya gitmektedir. Yolda mola verildiği bir sırada, uzaktan bir türkü sesi Atatürk’ün ilgisini çeker. Etrafa bakılır, türküyü bir çoban söylemektedir. Ata, çobanı getirmeleri için emir verir, getirirler. Çocuk yaşını henüz geçmiş bir genç çoban... Atatürk sorar, “Türküyü sen mi söylüyorsun?” Çoban, “Evet” diye cevap verir. Ata, “Sesin çok güzel, okuman da fena değil. Burada da şöyle de dinleyelim” der. Genç çoban nazlanmadan, yadırgamadan türküyü başlar bir daha,

*“Demirciler demir döğer tunç olur
Sevip sevip ayrılması güç olur...”*

Türkü bittiğinde Atatürk ellerini çırpar, alkışlar çocuğu... Yüksek sesle “Biis... biis”, diye bağırır. Genç çoban bundan hiçbir şey anlamaz, şaşkın şaşkın Ata’ya bakarken, Atatürk izah eder, “Biis demek, beğendik, bir daha söyle, tekrar et demektir”. Çoban türküyü tekrarlar. Atatürk, cebinden bir elli lira çıkarıp çobana verir. Çoban paraya bakar ve memnun bir tavırla, “Biis... biis” diye bağırır. Atatürk, bu zeki hareket ve cevap karşısında o kadar memnun olur ki, bir elli liralık daha çıkarıp verir ve yanındakilere, “İmkân olsaydı da, Mussolini şu sahneyi görseydi ve cevabı işitseydi, hangi millete nutuk attığını anlardı” der.

Sözün Özü

Esasen toplumda pek de önemsenmeyen bu meslek oldukça hassas bir iştir. Önemsizliğinin kaynağı da bilgisizliktir. Ağzı var dili yok bir sürü hayvancağızı memnun etmek; basit, kolay ve herkesin harcı bir iş değildir. Kötü kalpli, merhametsiz, kıskanç ve muhteris insanlardan çoban olmaz. O tür insanların çoban olması, sürü için zül sayılır. Ayrıca bu yapıdaki insanlar için çobanlık da yapılmaz. Peki, kötü çoban yok mu? Dokuz sene sığır gütmüş bir sığırtmaç, bir çoban olarak derim ki, vardır elbette. İnsanların iyisi kötüsü olduğu gibi çobanların da iyisinin yanında kötülerini de vardır. Ancak kötü çobanların hayatımızda anlamı olmadığı için yazımızda da yeri olmamalı.

Çoban tabiatın nabzını tutar, bilgindir. Ne zaman yağmur yağacak, ne zaman rüzgâr esecek bilirdi yılların tecrübesiyle... Kayadan düşen, bayırda kayan ve bu yüzden yaralanan, saldırıya uğrayan hayvanları tedavi eder; doğumu yaklaşan hayvanları doğurtur; cılız ve güçsüz yavrulara gerekli müdahaleyi yapar, hekimdir çoban. Hâkimdir, bütün hayvanların karınları doyurmak için gereken her türlü işi yapar, aralarında ayırım yapmaz, âdildir tüm sürüye karşı. Azığını böler, paylaşır köpeğiyle, bencil değildir; dosttur, arkadaşdır, çoban...

Unutmadan, salatanın hası onun adıyla anılır. Çoban kavurmaya ancak vejetaryenler hayır der. Çayın kallavisini çoban demler isli mataralarda, ehlikeyiftir...

Peki, ben dokuz yıllık çobanlık tecrübemin bana kattıklarını nasıl göz ardı edebilirim? Tabiatın hari-kulade renkli tablosunda yüzümde rüzgârların ılık eli, ufka bakarak geçirdiğim o dingin günlerin ufku mu genişletmediğini, hayata bakışımı derinleştirmedini nasıl iddia edebilirim?

Edemem elbette...

Beklenen

◆ Mehmet Fatih Köksal

Sevgiyi giyindim, üşümem daha
Sevgiyle yeşeren çiçek solar mı?
Taze bir yürecik atıyor şurda
Bilmem ki ölüme daha çok var mı?...

Düşünmek, dokunmak, bakmak öylece...
Zamanı eritmek gözbebeğinde
Nurlu bir gündüzdür seninle gece
Gelirim ölmezsem, "gel" dediğinde

Hayat ışıktır kavlimiz bizim
Derinden derine sızan can suyu
Bağıma destursuz girip soran kim
Beynimi çatlatan çetin soruyu?

Ne ümit tükenir, ne sevda biter
Her gece yeniden doğar bu sevgi
Ne hesaba sığar, ne akıl yeter
Gökten yağar, yerden ağar bu sevgi

Sevgiyi giyindim, üşümem daha
Sevgiyle yeşeren çiçek solar mı?
Taze bir yürecik atıyor şurda
Bilmem ki ölüme daha çok var mı?...

Ə. Elçibəy Divanisi

◆ Osman Fermanoğlu

Üç nöqtəylə bitirdin bu gəldi-gedər ömrü
Amma çoxları kimi etmədin hədədər ömrü.
İşi çox ağır olar qurd kimi gəzənlərin
Dolaşar yan-yörədə, çaqqallar güdədər ömrü.

Aşiqi yox yerlərin, qərbləri dəm tutar
Sabahın havasına dərdlərini ovudar
Daşımaq da çətindi, sükutdan qulaq batar
Sevinci zərrə-zərrə, boyaboy kədədər ömrü.

Ürəyində boy atan arzuydu bütöv olmaq
Alınmaz qala olmaq, basılmayan ev olmaq
Özünə sahib çıxan gen sinəli dev olmaq
İsaq-Musaq quşu tək çağırar, ötər ömrü.

Əzrayıl tənqi nəfəs, kəsilməz hələ nəfəs
Azadlıq axtarana dar gələrsinə-qəfəs
Ümidi şartıydı işığa çağırən səs
Cahillərin əlindən qoparar qədədər ömrü.

Bəyim, bardaş quraraq yatan çoxdu kölgədə
Diksinməz top atılsa, tufan qopsa ölkədə
Tanrının bu millətə son lütfüydün, bəlkə də
Hər adama yazılmaz nurlu Peyğəmbər ömrü.

Şair Seyyid İmadeddin Nesîmî'nin Poetik Arayışları

◆ K. M. Cumakadirova*

Azerbaycan'ın büyük şairi Seyyid İmadeddin Nesîmî'nin (1369-1417) edebi mirasları her zaman araştırmacıların dikkatini üzerine çekmiş, araştırma alanını oluşturma gelmiştir. Fakat, doğu şiirinin yıldızı olan İmadeddinNesîmî'ninpoetik dünyasını açıklamak hiç kolay olmamıştır. Şairin sanatı aracılığıyla doğu felsefesini de içine alan poetik başarıları Türkçe konuşan halkların şiirine, tematik yapısına bir hayli tesir etmiştir.

Şairin Türk halklarının söz varlığının imkânlarını ayrı bir ustalıkla kullanabilmesi, bunun neticesinde de şiirleştirdiği her bir kelimenin anlamsal alanını daha da genişleterek istenilen düşünceyi net açıklayabilmesi onun en büyük başarısı olmuştur. Dolayısıyla bu yazıda, İmadeddin Nesîmî'nin Türk edebiyatında bahsi geçen özellikleriyle ayrı bir yere sahip olduğu konusuna açıklık getirilecektir.

Şairin şiirlerinin anlaşılması, derin anlamındaki cevherlerin yüzeye çıkartılabilmesi ve felsefesinin açıklanabilmesi pek de kolay olmamıştır. Çünkü çok yönlü bir şahsiyet olan Nesîmî'nin felsefi derinlikli şiirlerini -bizzat şairin bakış açısıyla- anlayabilmek bile büyük bir ilmî araştırmayı gerektiren zor bir iştir. Şu bir gerçektir ki, İmadeddin Nesîmî'nin dinî bakış açısını, dünya görüşünü mistik-felsefi açıdan ele alıp incelemekle birlikte şairin poetik kimliğini belirlemek, kendi başına ayrı bir araştırma konusunu oluşturur.

İmadeddin Nesîmî'nin büyük şair olduğunu Türk halkları tarafından tanınsa da felsefeyle yoğrulmuş eserlerini herkesin anlayamadığını söyleyebiliriz. Bu da onun şiirlerindeki eski anlayıştan uzak, yaratılanların en şerefli olan insana kozmik yükseklikten bakarak insanı yücelten şiirleri onun dünyaya olan bakışının çok üstün olduğuna işaret etmektedir.

Büyük şair İmadeddin Nesîmî'nin şiirlerini incelerken, onun sanatını etkileyen döneminin toplumsal olayların, avam halk tabakasının hayatıyla istek ve arzularının, çeşitli sorunlarıyla tüm o dönemi kapsayan ağır tarihi koşulların kelimeler aracılığıyla en güzel şekilde dile getirildiğini anlıyoruz.

Seyyid İmadeddin Nesîmî, Şirvanşah devletindeki Şamahı şehrinde dünyaya gelmiştir. Nesîmî mahlası Arapça kelime olup "esinti" anlamına gelir. Belgelerde İmadeddin Nesîmî zanaatkârların arasında yetişmiştir. İmadeddin Nesîmî'nin eserlerinde Celaleddin Rumî, Sâdî, İbn-i Sina, Feridüddin Attar gibi büyük insanların adlarının geçmesi onun ne kadar araştırma ruhlu bir kişiliğe sahip âlim bir şair olduğunun kanıtıdır. Kendi döneminde Nesîmî'nin Şamahı şehrinde âlimler kurulu (Meclis-ül umma) kurduğu bilinir.

Şair İmadeddin Nesîmî'nin eserlerinin araştırılmasıyla Türk halkının felsefi düşüncesinin, millî değerlerinin en iyi şekilde yansıtıldığı şiirlerinde halkın her şeyden üstün tuttuğu hürriyeti arzusunun da dile getirildiği anlaşılacaktır. Nesîmî'nin "Divan"ını incelerken şairin hayatına, yaşadığı dönemine, edebi etkileşimleri ile yaşadığı yüzyılın tarihî-felsefi kaynaklarına da başvurmak gerekmektedir. Lâtifi Kastamonulu'nun 1546 yılında yazdığı "Latifi Tezkiresi"nde onun ikisini Azerbaycan, birini Fars (az bir kısmını Arap) dilinde kaleme aldığı üç "Divan"ının bulunduğu bahsedilmektedir.

Rıza Kulihane Hidayet'in "Çiçekler Bahçesi" adlı tezkiresinde Nesîmî'nin "Divan"ının üç bin sayfadan oluştuğu ancak bu onun eserlerinin sadece bir kısmını oluşturduğu bilgisine rastlanmaktadır. İmadeddin Nesîmî ile ilgili bilgilere sadece tezkirelerde değil, felsefi risalelerde de rastlamak mümkündür. Şair ile ilgili yapılan araştırmalarda Kul Nesîmî, Usulî, Muhiddin Abdal, Pir Sultan Abdal, Koyunoğlu gibi birçok şairin şiirlerinde Nesîmî'nin etkisinin olduğu ortaya konmuştur.

Azerbaycan edebiyatında şairin hayatını, sanatını ve felsefi eserlerini araştırma faaliyetler XX. yüzyılın 20'li yıllarında başlamıştır. Bu bağlamda Salman Mümtaz ilk akla gelen Nesîmîşinaslardandır. Şairin poetik mirası yayımlanırken en son el yazmalardan yararlanılmıştır. Düşünür şairin eserlerinin araştırılmasında Azerbaycan filozoflarının araştırmalarının da ayrı bir yeri vardır. Z. Kulizade "Hurufilik ve Azerbaycan'daki Temsilcileri" adlı kitabında Hurufiliği bir felsefi akım olarak ele almış ve bu akımın siyasî yönüne ağırlık vererek araştırmıştır. İmadeddin Nesîmî'nin "Divan"ını bilimsel olarak inceleyen Türkmen araştırmacı Abdullâtif Benderoğlu, bu eseri Türk dünyasındaki yeni bir açılış olarak değerlendirmiş ayrıca Seyyid İmadeddin Nesîmî'nin de bir deha olduğunu dile getirmiştir.

Bu çalışmada Kul Nesîmî'nin de Seyyid İmadeddin Nesîmî'nin siyasetinin devam ettiricisi olduğunu

ancak eserlerindeki ilmî bakış açılarının tarihî kaynaklara göre birbirininkinden farklı olduğu, bu farkın da tarihî kaynaklardaki farklı yaklaşımlardan kaynaklanmış olabileceği vurgulanmıştır.

İmadeddin Nesîmî'nin poetik dünyasında menkıbe, kıssa gibi dinî edebiyat türlerine, mit, halk masalları, çeşitli inanç sistemleri, atasözleri, deyimler gibi sözlü halk edebiyatının hemen hemen her türüne rastlamak mümkündür. Araştırmacıların içinden sadece İ. Hikmet, haklı olarak Nesîmî'nin bir İslam düşünürü olduğu hususunu fark etmiştir. Ancak şairin eserlerinde Türk poetikasının arkaik yapısı açıkça görülmektedir. Ayrıca bu poetik yapıda mitik inanışlarla eski dinî inanç sistemini ilişkilendiren bir bağın olması da özellikle merak uyandırmaktadır. Bu bağlamda İmadeddin Nesîmî'nin mitik konulardan "ay ile güneşin aşkı", dinî mitolojik konulardan "nar ağacının kutsallığı" gibi çeşitli halk inanışlarının onun eserlerinden yer alması birer örnektir. Onun, dönemindeki diğer şairlerden farklı kılan en önemli özelliği felsefî temel olarak Hurufiliği kabul etmiş olmasıyla birlikte hümanist yönüdür. Hurufiliğin önemli özelliği insanın imkân sınırlarının doğanın bir parçası olarak değerlendirilmesidir. Hurufiliğin, sadece dinî-felsefî bir eğilim olmadığı, siyasi yönünün de olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda Hurufilik, Timurlulara karşı mücadelede en temel ideolojik kaynaklardan biri olmuştur. İmadeddin Nesîmî'nin şiirlerinde de Hurufilik fikirlerine yeterince rastlanmaktadır. Hurufiliğin saptanmasını felsefî sorular daha da zorlaştırır ki İmadeddin Nesîmî'nin de bu akımdaki rolünü tam olarak belirlemek bir o kadar zordur ayrıca tartışma konusunu da oluşturur. İmadeddin Nesîmî'nin eserlerinde Allah korku kaynağı olan bir güç olarak değil, rahim, rahman, habip gibi sıfatlarıyla geçer. Dolayısıyla Nesîmî bazı sufiler gibi Allah'ın aşka özgü yönlerini ön plana çıkarır. Bazı şiirlerinde de o insanın kendini tanıması gerektiğini telkin eder. Mesela,

*Kişi kim marifette kamil kâmil olmaz,
Ona nur-u inayet hâsıl olmaz.*

*Ey özünden bihaber gafil, uyan,
Hakka gel kim, hak, değil batıl, uyan.*

*Olma fani âleme mail, uyan,
Marifetten nesne kıl, hâsıl, uyan.*

Bu beyitleri şu şekilde özetlemek mümkündür: "Allah görünmez değildir, o senin özündedir". Burada İmadeddin Nesîmî'nin söylemek istediği yaratıcı ile insanın arasındaki bağın ezeli ve ebediliğidir. Bu bağın farkına varılması ve canlı tutulması da gönül yoluyla, manevi bir yol ile ona ulaşma/ kavuşma arzusuyla mümkün olacaktır. Nesîmî Allah'ı Hurufilik akımının temelinden ayrı olarak değerlendirmemiştir; onun anlayışına göre Allah, bizi kuşatan dünyayla, insanla iç içe ve yan yanadır.

Kim ki hakikati ararsa önce kendini anlamaya çalışmalıdır. Çünkü hakikat onun güzelliğe, iyiliğe yaklaşımına göre şekillenir. Böylece o, yaratıcının kudretine ve büyüklüğüne kani olurken aynı zamanda O'nun yarattığı insanın da büyüklüğüne kani olması gerektiği düşüncesini telkin etmeye çalışmıştır. Bu düşüncesini "Hazineyi arama sen taştan veya demirde,/ İnsanoğlu hazinedir bilesin her devirde!" mısraları kanıtlar niteliktedir.

İnsanı yüceltirken Nesîmî; yaratıcının gücünü, yarattığı kulunun bu dünyadaki önemini çok güçlü felsefî düşünceye dayalı olarak anlatmaktadır.

Felsefî-lirik şiirlerinde insan ve aşk kavramlarına genişçe yer verilmektedir. Bu en ulvi hisleri şair kendi bakış açısına göre felsefî kategori olarak değerlendirir. Allah'a, güzelliklere yönelik bu mistik yaklaşımı Nesîmî'nin lirizminin ana motifi sayılır

Kadın kavramı ise her zaman felsefî açıdan Allah'ın yarattığı güzellik olarak yüceltilmektedir. Esas teması, insan ve Allah'tır.

*Ben dünyanın, yaratılışının, başlangıcının sebebiyim,
Ben güneşten, aydan kalan karanlığın kalanıyım.
Ben karanlıktan zorlanan her bir yanda parlayan ay ve güneşim,
Ebedî aşkın ve ezeli güzelliğin dünyasıyım,
Şehirdeki darlığa rağmen mutsuzlukta bir tehlike yok derim.*

Onun düşüncesine göre insan ve insanın asıl gayesi bu dünyayı terk edip başka dünyaya göçmek değil, Allah'a yakın olmaktır, Allah'tan hakikati, iyiliği istemek, İmadeddin Nesîmî Kur'an'ı büyük ilim olarak görür, Ayet-i Kerimelere başvurur, Hurufi bakış açısıyla dinî konuları şerh eder. İmadeddin Nesîmî'nin ustalığını onun keskin içerikli şiirleri, açık, poetik dil ile ifade edilen ve sınırları aşan felsefi derinlikli mısralarından anlamak mümkündür. Çok üstün poetik ustalığı, şiir dünyasının gizemli yönleri daha çok gazel türünde açıkça göze çarpar. Şiirlerinin çoğu aşk teması üzerine felsefi lirizm ile yazılmıştır. İmadeddin Nesîmî'ye kadarki şairlerin şiirleri de Nesîmî'nin şiirleri ile aynı potada değerlendirildiği gibi karşılaştırılarak da ele alınır. Belirtilmesi gereken önemli bir husus da şudur ki, Şairin en güzel mısraları, insanoglunun yüceliğine vurgu yaptığı mısralarıdır. Mesela, "Hazineyi arama sen taşa veya demirde,/ İnsanoglu hazinedir bilesin her devirde!" mısraları bunu kanıtlar niteliktedir.

Âşık edebiyatının sonraki temsilcilerinin eserlerinde de İmadeddin Nesîmî'nin etkisini görmek mümkündür. İmadeddin Nesîmî; gazel, rubai, tuyug türlerinde şiirler yazan, eserleriyle de Ortadoğu ve Merkezî Asya ülkelerinde tanınan bir şairdir. Ayrıca günümüz şiirini de Nesîmî'siz hayal etmek mümkün olmadığını zamanın kanıtladığına şahit oluyoruz.

Türkiye'de İmadeddin Nesîmî'nin eserleri 2 kere (1871-1880 yıllarında) yayınlanmıştır. Ayrıca müstakil olarak yayınlanmamış eserleri de dergilerde, antolojilerde yer almıştır.

1926 yılında Bakü'de tezkireci Salman Mümtaz tarafından "Divan"ı yayınlanmıştır.

1973 yılında doğumunun 600. yıl dönümü armağanı olarak Azerbaycan sinema yönetmeni Gasan Seyitbeyli tarafından sinema filmi çekilmiştir.

2019 yılında, doğumunun 650. yılı dolayısıyla "Nesîmî yılı" ilan edildi.

Sonuç olarak, Seyyid İmadeddin Nesîmî'nin Türk şiiri tarihinde ve felsefesinde ayrı bir yere sahip olduğunu ve onun şiirinin genel olarak insanlığın hümanist eğilimindeki felsefi düşünceleri barındırdığını söyleyebiliriz.

*Yrd. Doç. Dr.

K. M. Cumakadirova

N. İsanov Kırgız Devlet İnşaat, Ulaşım ve Mimari Üniversitesi Kırgız Dili Bölümü Bölüm Başkanı

Dalda Ne Var

◆ Mehmet Şeker

Dalda kiraz
Gülse biraz
Başka türlü
Geçmez bu yaz

Dalda vişne
Gönlüm teşne
Başka türlü
Bitmez iş ne

Dalda erik
Topla ferik
Başka türlü
Dolmaz derik

Dalda incir
Elde zincir
Başka türlü
Derdi dindir

Dalda üzüm
İki gözüm
Başka türlü
Nedir çözüm

Dalda zeytin
Koş gel tin tin
Başka türlü
Durum çetin

Dalda elma
Gel de alma
Başka türlü
Haber salma

Dalda armut
Yanında dut
Başka türlü
Aklında tut

Türkü Yazıları/Dört Mum Kimin Yanan Kerkük

◆ Ali İhsan Kekeç

Türklerin gözü sulu gönlü yukadır. Türküler Balkan acısı, Kerkük sızısıdır. Kırım'dır, Kerkük'tür, Azerbaycan'dır, Kıbrıs'tır. Cezayir'dir, Yemen'dir, Hicaz'dır. Altı yüzyıllık "Koca çınar"ın her birini bir coğrafyada bıraktığı, dallarını o acıklı topraklara gömerek küçüle küçüle, budana budana çekilip kadim yurt öz toprak olan Anadolu'ya sığındığı, buradan da atılmak istenirken o yüce millet Allah'a şükürler olsun burayı canla başla savunarak o koca İmparatorluğun küllerinden yepyeni bir devlet kurmuş burada ebedi olarak kalmanın temellerini atmıştır. Bize bu toprakları yeniden hediye eden o yüce ecdadımızın ruhu şad olsun. Ebedi yurdumun topraklarında ebediyete kadar her biri bir el olup Allah'a uzanan serin selvilerin gölgesinde uyusunlar. Onlar bizim birer tapu kaydımız gibi bu topraklar üzerinde hâkimiyetimizin sicil kayıtlarıdır.

Türkü diyerek başladık sözümüze, bir Kerkük türküsü ile devam edelim;

Güzellerden üç güzel var sevilir

Biri yiğit, biri gelin, biri kız

O üç güzel benim güzellerim Kırım, Kerkük, Türkistan... Nida Tüfekçi merhumun Kerküklü merhum Abdulvahit Küzecioğlu'dan derlediği bu türküyü dinlediğimde ne oğlan ne gelin ne de kız gelir aklıma. O coğrafyalarda öksüz ve yetim kalan Türk illeri gelir, Türkmen gardaşlarım gelir. Koca Osmanlı yirmi iki milyon kilometre kare toprağa hükmetmiş ancak zapturapt altına aldığı bu coğrafyalardaki yerli halkların dinine diline yaşantısına karışmamış onları Batı'nın yaptığı gibi yok etmemiş bir hoşgörü ikliminde adil bir şekilde mutlu müreffeh yaşatmış yüzyıllarca Türk'ün alicenaplığını İslâm'ın engin hoşgörüsüyle -Yaratılanı Yaratandan ötürü sevmek düsturu ile birleştirerek- butopraklarda öyle bir medeniyet yaratmış ki dünyaya insanlık nedir öğretmiş. Ancak kader bu ya O Koca Çınar yıkılmış Osmanlı kendi kabuğuna çekilmek zorunda kalmış, kalmış da, o topraklarda bıraktığı soydaşlarımız, dindaşlarımız zulme uğramış, katledilmiş, yurdundan yuvasından atılmış. Yüzyılı aşkın bir süreden beri bu zulüm sürmektedir.

İşte daha düne kadar öz be öz Türk yurdu olan Kerkük de bu topraklardan biridir. Bu gün -Mum kimin yanan Kerkük deriz de Kerkük'lü kardeşlerimizin kederi ile yanar kavruluruz. Yüzyıl öncesinde çeşitli oyunlarla ya da zorla elimizden alınarak İngiliz mandası yapılan o toprakları kukla idarecilerle emirleri altına alarak kan ve gözyaşı

beldelerine dönüştüren Türk-İslâm düşmanları bu zulümlerini sürdürmektedirler zamanında Türk'ü sırtından hançerleyenlerin torunları bu gün ayaklar altında namus ve haysiyet mücadelesi bile vermemektedir yine Türkleri beklemektedirler. Yüzyıl önce dedelerinin yaptığı ihanetin bedelini bu gün onlar ödemektedirler.

1959 yılı Temmuzunda General Kasım döneminde istenmeyen halk ilan edilen Türkmen kardeşlerimiz büyük bir katliama uğramış, başta Ata Hayrullah olmak üzere yüzlerce Kerküklü Türkmen gardaşımız katledilmiştir. Yüz yıl önce o topraklarla beraber bizden koparılan o toprakların has evlatları orada varlıklarını sürdürüyorlar, özlerini kaybetmiyorlar Anavatanları ile olan bağlarını o güzelim yanık türkülerle güçlü tutmaya çalışıyorlar. Her gün memleket hasreti ile yanıp tutuşan bu kardeşlerimizin duygularını döktükleri her türkü bir hüznün yumağı olup boğazımıza tıkanıyor, o türkülerin yanıklığı ve bir feryadı andıran ezgileri o hasretten olsa gerek.

Yara yeri yara yeri

Sızılar yara yeri

Kervan göç etti gétti

Yalvarram yara yeri

Ne sende ok tükendi

Ne mende yara yeri

Yar eluvdan hara gédim

Kerkük'ün yarası öyle bir yara ki her an kanayıp duruyor içimizde.

Kerkük'ün zindanına attilar meni

Mazlumlar sürüsüne kattılar meni

Bir yanım dağladılar ateşle annem

Ne suçum ne günahım yaktılar meni

Türkmen obalarından göçen anneler

Ne yuvaları kalmış ne de haneler

Gök kubbeyi sarar mazlum feryadım

Elbet bir gün güler bize seneler

Kerkük'ün zindanlarında çürüyen nice Türkmen'in hatıralarını gönül zindanlarına gömdük. O bir sızı ki her an kalbe dokunan bıçak yarasından sızan kardeşkanı gibi.

Yıktılar kal'amızı

Sürdüler balamızı

Daha can boğazdayken

Çektiler salamızı

Elinde yad elinde
Öt bülbül yad elinde
Bir diyar mezar olsun
Kalmasın yad elinde

Can Kerkük canan Kerkük
Her söze kanan Kerkük
Kalıpdı yardan uzak
Mum kimin yanan Kerkük

Kerkük'ün yıkılası kalası gibi gönül kal'amızı da yıkar gider bu türkü... Bunun gibi nice Kerkük türküsüne can veren Üstad Mehmet Özbek'e selamlar olsun. Birçok türküyü yorumlamış bizlere kazandırmış, bu türküyü de kendi bestelemiş, Kerkük'ü mum gibi yakmış yakmasına da bizim yüreğimizi de yakıp kavurmuş.

Kerkük'üm ah Kerkük'üm, benden koparılan Kerkük'üm. Aramıza sınırlar çizilip yad ellere bırakılan Kerkük'üm ben sana deyim... Bir gün o çizgileri masa başında cetvelle çizen elleri kırar da aramızdaki sınırları kaldırırız elbet bekle Kerkük'üm, can Kerkük'üm. Türküleri yakan, türkülerle yaşayan, hasreti ve vuslatı türkülerle yaşatan Tük yurdu. Men sana ne deyim;

Men sana gülüm demem gül koklanır atılır
Men sana şeker demem acı çaya katılır
Men sana altın demem pazarlarda satılır
Men sana derviş demem post giyer abdal olur
Men sana paşam demem azledilir atılır
Men sana beğdiyerem beyler daim beğ olur
Men sana Kerkük diyerem kölgesinde yatılır

Kerkük'üm men senin ipek yağlını ne edem, men seni görmeğe gelirem bir gün. Gelemezsem de aklımı başımdan alan türkülerinle avuturum kendimi. Merhum Neriman Altındağ Tüfekçi'nin hakkını vererek okuduğu Abdulvahit Küzecioğlu'nun şu iki türküsüne kulak verelim şimdi de;

Seherde oyan yeri
Sineme dayan yeri
Yüz yıl gelse oyamaz
Bir gün gam oyan yeri

Seherde sada gelir
Zulme çok dada gelir
Bir ölüm bir ayrılık
İkisi yada gelir
* * *

Baba bugün dağlar yeşil boyandı
Kim yattı kim uyandı
Gözlerim ağam kalbime ataş düştü
İçinde yar da yandı
Su septim ataş sönsün
Septiğim su da yandı

Baba bugün yar dağıdır
Sinemde yar dağıdır
Gözlerim ağam başımda gam yuvası
Dağıtsa yar dağıdır
Gözlerim ağam kurbanam o zülfüne
Gün vurur yel dağıdır

Yine bir başka türküsünde üstat, Kerkük hasretiyle kendi yanar kavrulur da bizi de yakar kavurur

Harda kaldı Kerkük'ün güzel havası
Bir başka idi güneşi ayı seması
Yaktı kavurdu içimi vatan sevdası

Kerkük bizim dil varlığımızdan duygu ve düşünce yükümüzden çok şeyler taşır bünyesinde. Kendine has şivesi ile her biri bir sanatçı duyarlılığı taşıyan insanların hançeresini yırtarcasına söylediği Türküler değil kendini Türk hissedenleri, Türke komşu ya da akraba toplulukların bile edebi zevkini harekete geçirir. Adına müzik dediğimiz o edebi zevkin şahikası olan sanatın Orta Doğu halklarının hepsinde mevcut olan avaz derecesinde yüksek sesle icra edilen bu ezgiler, ille de türkülerimiz bir çöl sanatı icra eder gibi gelir insana.

Altun hızma mülayim
Seni haktan dileyim
Yaz günü temmuzda
Sen terle men sileyim

Gün gördüm günler gördüm
Seni gördüm şad oldum

Altun hızma kadağa
Salıpsan alt dudağa
Bayramdı bayramlaşak
Yanak değsin yanağa

Altun hızma incidi
Kömleğimnarıncıdı
Menim lal olsun dilim
Ne dedi yar incidi

Ankara'da öğrencilik yıllarında tanıma fırsatı bulduğum merhum Abdurrahman Kızılay'ın söylediği bu türküyü duydukça o yıllarda deli taylarla koşturan gençliğimizin ter-ü taze duyguları gelir aklıma. Türkünün arasında "Dede dede" diyerek bir hoyrat tutturup duygularımı şahlandırdığını hiç unutamam. Kerkük aysız gecelerde uzaklarda bir çoban yıldızı gibi görünür gözlerime. O yıldız ki kaç ışık yılı uzakta yakamozlar oluşturarak parıldar hasretle yanan gözlerimde.

Aldanış

◆ Yunus Kara

Yine yanlış tartmış gönül terazim,
Darasız aşklarda ömür yormuşum,
Gözüme-gönlüme geçmemiş sözüm,
Aşka inanmışım yalan olmuşum.

Zamanı pay eden takvime inat,
Tükenir mi bir gün bu hain firkat,
Gözlerime dolmuş tuzdan hakikat,
Yusuf'u bekleyen Kenan olmuşum.

O'na "kulluk" iken bütün telaşım,
Ok salar düşürür, vurdurur başım,
Hayra yorulmamış gördüğüm düşüm,
Harp meydanlarında talan olmuşum.

Âşık-ı sadıktan miras töreye,
Karasevda denen bitmez çileye,
Eş etmişler beni bir gamlı neye,
Aşk meclislerinde nalân olmuşum.

Dilime saplanmış bir deli türkü,
Yolcuyum, menzilim son gönül mülkü,
Gölgeme yükleyip görünmez yükü,
Bu derdin yoluna kervan olmuşum.

Söyleyecek başka kalmamış sözüm,
Geceye mülteci en son gündüzüm,
Körükle-nefesle yanmamış közüm,
Rüzgârın elinde duman olmuşum.

Yazdığım bu şiir aşkın ahvali,
Akıbet boynumda ahret suali,
Her darağacında yaprak misali
Kendi idamıma ferman olmuşum.

Gül Olmak Güzel

◆ Mahmut Topbaşlı

Aşkın gülşeninde gül olmak güzel,
Gönülden gönüle yol olmak güzel !

Hakikât el edip, nur çağırırken,
Kırıp zincirleri kul olmak güzel !

Günler kaybolurken zaman içinde,
Umutla beklenen yıl olmak güzel !

Bir zamanlar alev alev yanmış da,
Nârını saklayan kül olmak güzel !

Boyun büküp susmak, erce iş değil,
Hak'kı haykırarak dil olmak güzel!

Nazlı nazlı akıp gitmek var amma,
Çileyle çağlayan sel olmak güzel !

Kuru bir mekânı seçmek yerine,
Sele sîne açan göl olmak güzel!

Aşk kervanı yola revan olurken,
Mecnun'u bekleyen çöl olmak güzel!

Mazlumu koruyan, hakkı savunan,
Yetimi okşayan el olmak güzel!

Yanık bir türküde donmak olur mu?
Gönül mızrabına tel olmak güzel !

Günbeyli, toprağa kök salar iken,
Yaprağı besleyen dal olmak güzel!

Aşkın gülşeninde gül olmak güzel...

Tuna Irmağı Akıyor

◆ Erdal Noyan

Tuna, Türkiye Cumhuriyeti sınırlarına uğramamakla birlikte, “Tuna Nehri akmam diyor” dizesiyle başlayan marşın (türkünün) katkısıyla çoğu iç akarsudan daha çok biliniyor.

Tuna’yı geçenler Ruslardı bu kez.

Şimdiki Bulgaristan’ın sınırları içindeki o zamanın Osmanlı kenti Zağra’nın Müftüsü Hüseyin Raci Efendi, Osmanlı-Rus Savaşı’nın tanıklarından biri.

Müftü’nün, Ertuğrul Düzdağ’ın baskıya hazırladığı Tarihçe-i Vak’a-i Zağra’da verdiği bilgiye göre, Rus Ordusu, Tuna Irmağı’nı 1877 yılının Haziran ayının 12’sinde geçmiştir.

Şöyle deniliyor Osman Paşa Marşı’nda:

*“Düşman Tuna’yı atladı
Karakolları yokladı”.*

Zağra Müftüsü şunları aktarıyor: “1294 Hicrî senesi Cümâdelâhire’si ve 1293 Rumî yılı. Mağrur düşman Tuna’yı geçerek Zıştovi’yi zapt etti. Burayı koruyan askerlerden dört yüz kadar Müslümanı al kana boğdu. Ahali ağlayarak, şaşkın ve perişan yollara düşüp dağıldı. Yatak köyü halkını tamamen katliam ettiler.”

Ruslar, Plevne’yi de kuşatırlar.

Zağra Müftüsü, “Yirmi iki Teşrinievvel (Ekim) 1293’te Plevne tamamen muhasara altına girmişti.” diyor.

Rus Ordusu’na karşı savunma savaşı yapan Osman Paşa, askerlerini karşı saldırıya geçirir.

Kendisi en öndedir. Çetin bir savaş yapılır. Ancak çember yarılamaz. Paşa, bacağından yaralanır.

1877 yılının Temmuz ayında başlayan savunma, Aralık ayında sonuçlanır.

Plevne yitirilmiştir.

Rupert Furneaux, yüz kırk üç gündür eşi az görülür bir yiğitlikle savaşan Türklerin beyaz bayrak çekmekten başka umarlarının kalmadığını yazar.

(Türkçeye, Tuna Nehri Akmam Diyor adıyla Şeniz Türkömer’le Derin Türkömer’in çevirdikleri kitap Plevne Savaşı’na ilgi duyanlarca okunmaya değer bir yapıt. Kuşatmanın ve savunmanın aşamaları tanıkların tanıklıklarından yararlanılarak oldukça ayrıntılı bir şekilde anlatılıyor.)

Plevne’yi kararlılıkla savunan Osman Paşa, Osmanlı’nın Trakya’da bile tutunmakta zorlandığı bir zamanda yükselen yürekli bir asker olarak ün saldı.

Tuna Irmağı’na bakarken, Tokat doğumlu “şanı büyük” Osman Paşa’yı anımsamak doğaldır ve gereklidir.

“Plevne’den çıkmam” diyen ancak çıkmak zorunda kalan Osman Paşa’nın anısı aradan çıkarıldığında Tuna’nın anlamı ve önemi büyük ölçüde azalır.

1877, 1878 yıllarını acıya boyayacak Osmanlı-Rus Savaşı’nın bir kesitinin, Tuna’nın, Plevne’nin, Osman Paşa’nın ve adları bilinmeyen binlerce askerin türküsü “Tuna Nehri akmam diyor” büyük olasılıkla Plevne Savaşı’nın hemen ardından söylenmiştir.

Plevne’de canlarını yitiren adsızlara gelince, aşağıdaki bilgi doğruysa rezil bir iş yapılmış!..

Furneaux, Plevne’deki savaş ressamı arasında yer alan İrving Montagu’nun 1879 yılında Bristol’da okuduğu bir gazete haberini aktarır. Habere göre, Plevne’den Bristol Limanı’na otuz ton insan kemiği getirilmiş!

Furneaux’un yorumunu, çevirmenlerin Türkçesiyle aktarıyorum: “Ufacık bir Balkan kasabasını ele geçirmek ve savunmak için hayatlarını verenler, İngiliz topraklarını gübrelemekte kullanılıyordu.”

Doğruysa, çok acı değil mi?

Tuna’nın akmamak gibi bir seçim hakkı yok, kendi yasası buyruğunca bazen cılız, bazen coşkulu, bazen taşkın ve insanoğlu yüzünden zaman geçtikçe biraz daha fazla kirlenerek ve kirleterek de olsa akmayı sürdürüyor...

Azerbaycan'da 9'uncu Şairler Günü'ne davet ettiler. SSCB dağılmadan önce Türk Dünyası bilinmezlerimizden biriydi. Bugünkü haberleşme imkânlarıyla Doğu Türkistan'dan ne kadar haberimiz oluyorsa, bunun yüzde biri kadar bile değildi bildiklerimiz. Esir Türk illeri diyorduk, Osman Batur, Şeyh Şamil diyorduk.

*"Fırat niçin, Dicle niçin, Aras niçin
Benden doğar, bana dökülmez?"*

diye ağıtımız vardı Arif Nihat Asya'dan.

Abdurrahim Karakoç:

Ellerin yurdunda çiçek açarken,

Bizim ile kar geliyor gardaşım.

Bu hududu kimler çizmiş gönlüme,

Dar geliyor, dar geliyor gardaşım."

dese de üzülmekten başka yapacak bir şeyimiz yoktu.

Yetik Ozan Azerbaycan Türkleri için:

"Beni koyup irak beri yaralı,

Bunca yıllar geçer, gel di gel gayrı.

O gündür bu gündür kapım aralı;

Anca yeller geçer, gel di gel gayrı.

Saçağında garip bayraksız göğün,

Bereketsiz harman, halaysız düğün,

Nice ki, soframa günde üç öğün,

Önce eller geçer, gel di gel gayrı."

diye devam ediyordu şiirine.

Dilaver Cebeci Ağabey'in sitemi vardı:

"Haber gelmez Kırgız, Tatar, Kazaktan."

O yıllarda GodfreyLias'ınGöç kitabını okumuştum. Kali Bey ve arkadaşları binlerce kişi başladıkları göçü 234 kişiyle tamamlamışlardı. Taklamakan çölü kan emmişti. Biliyorduk ki "Çırpınırdı Karadeniz, bakıp Türk'ün bayrağına."

70'li yılların sonlarına doğru, Adana yolculuğumdan birinde otobüsteki radyoda Çırpınırdı Karadeniz başlamıştı. Hayret etmiştim, TRT nasıl söylüyor bunu diye. Hele bir kıtasını:

"Olsun bütün Turan eller,

Kurban Türkün bayrağına"

diye bitirince bende hal kalmamıştı. Mutluluktan, hayretten yol boyunca sabaha kadar uyumamıştım. Yine o dönemlerde Taşkent Film Festivali var, bir Rus görevli dönemin en revaçta aktristini oraya davet edecek ve istediği "Ruslar sanata ve sanatçıya çok önem veriyor." lafını söyletmek. Günlerce Türkan Şoray'ın setine gidip geliyor ve nihayetinde onu davet ediyor. Türkan Şoray'ın geleceğini duyan soydaşlarımız salonun içini dışını dolduruyor. Sah-

neye bir pelerinle çıkıyor Türkan Hanım. Pelerini çıkarıyor, giydiği elbise bir Türk bayrağı motifli. Salon gözyaşlarıyla ıslanıyor, yıkanıyor, yıkılıyor.

Rus görevli perişan...

Ertesi sene bir başka aktrist davet ediliyor, o söylüyor tabii "Ruslar çok insancıl, sanata ve sanatçıya çok değer veriyor." vs. vs..

Yolculuk bu düşüncelerle başlayacaktı. Eskişehir'de okuyup Azerbaycan'a dönen talebelerden birisine de geleceğimi haber vermiştim. O da bizi davet eden yetkililerle görüşmüş "Abi seni ben karşılayacağım." demişti. Esenboğadan bindiğimiz uçağımız Bakü saatiyle 21.50'de "düştü." Düştü Azerbaycan dili ile indi demek. Azerbaycan bağımsızlığa kavuştuğu yıllarda bir mühendis arkadaşımız oraya çalışmaya gidiyor, bir müddet sonra da ailesini getirmek istiyor. Uçak bir türlü gelmiyor. Nice sonra yanındaki Azerbaycan Türk'ü arkadaşları bir yerlerden haber alıyor ve sevinçle "Uçak düştü, düştü!" diye müjde veriyor ama bizim arkadaş bitmiş, konuşmıyor, nasıl, nereye diye. Sonradan anlaşıyorlar tabii. Sümüklü et, kemikli et demek mesela. Sınık, sınıkçı, Sırp Sındığı diye devam edilebilir belki. Haydar Aliyev ile Süleyman Demirel arasındaki konuşma ise müthiş. Haydar Aliyev, Süleyman Demirel için verdiği yemekte çok övücü bir konuşma yapıyor ve "İşte benim gardaşım, dünyanın gelmiş geçmiş en başarılı siyasi pezevengi." diye bağlıyor konuşmasını. Bizim heyet ve Süleyman Demirel şaşkın. Sonra pezevenk kelimesinin başarı, önemli, değerli kişi manasına geldiğini öğrenince Süleyman Demirel, Haydar Aliyev'e teşekkür ediyor: "Siz de az pezevenk değilsiniz ama."

Burada okuyan arkadaşımız beni havaalanında görünce kamera ile kayda almış. Dışarıya çıktık arabasını göstererek: "Abi bu arabayı ay başında aldım. Sizin buraya geleceğinizi duyunca garaja çektim, binmedim ve kimseyi bindirmedim. İlk binen kişi sizin olmanızı istedim." Sonra bir otele yemeğe gittik, gece yarısını geçene kadar hasret giderdik, sohbet ettik. Ona sorularım oldu tabii.

- "Üniversite biteli kaç sene oldu?"

- "On dokuz."

- "Uçakla Nahçıvan'a, oradan otobüslerle Türkiye'ye geliyordunuz. Şimdi neyle geliyorsunuz?"

- "Sadece uçakla..."

- "O dönemde aileleriniz size para gönderemiyordu, şimdi olsa gönderebilirler mi?"

- "O günlere nazaran çok daha iyiyiz, zorlansalar da gönderebilirler."

-“Şimdi çocuklarınızı Türkiye’ye eğitime gönderir misiniz?”

-“Abi, biz Türkiye devletine, milletine çok şey borçluyuz, minnettarız, hakkını ödeyemeyiz. Bize yedirdiler içirdiler, burs verdiler. Biz Türkiye ile dünyayı tanıdık. Orada eğitim aldık ve buraya döndüğümüzde her birimiz iyi görevlere geldik. Ama şimdi eğitim olarak çocuklarımızı Türkiye’ye göndermeyiz. İlla gönderirsek iyi eğitim vereceğini bildiğimiz ülkelere göndeririz. Ayrıca biz Türkiye’de demokrasiyi tanıdık. Geldiğimizde burada yaşadıklarımızı, gördüklerimizi anlattık. Şimdi ise sizdeki demokrasi kadar burada da var.” Sevindim mi, üzüldüm mü bilemedim. Sonra beni kalacağım otele bıraktı çocuğumuz. Çocuğumuz derken ağız alışkanlığı tabii, şimdi kırklı yaşlarda hepsi...

Geceyi Bakü’de geçirdik. Otelde sabah kahvaltısı yaptık Otelin yemekhanesinin tavanının dört tarafı Türk devletlerinin bayraklarıyla donatılmıştı. Böyle bir sabaha uyanmak ne güzeldi. Bayraklar biz geldiğimiz için konulmamıştı, epeydir orada durdukları belliydi. Türkiye’de böyle bir otel var mıdır, bilmiyorum.

Kuba şehrine doğru yola çıktık. Tarihi özellikleri, önemi vs. internetten bulunur Kuba’nın. Ben biraz farklı taraflarını yazmaya çalışacağım. Kuba “alma”sı ile meşhur. On beş bin hektarlık tarım arazisinin on iki bin hektarı elma bağı imiş. Bir Kubalı her gün iki elma yemiyorsa ya elma yokmuş, ya Kubalı değilmiş. “Kuba’nın Al Alması” türküsü var, biz onu alıp “İğdir’in Al Alması” yapmışız. Sadece o değil tabii. Emel Sayın’ın söylediği “Onda Bunda Şundadır” da Stalin’ce katledilen Mikail Müşvik’in sözlerini yazdığı ve Ali Ekber Tagiyev’in bestelediği bir şarkı, onu da bize benzetmişiz. Şiir şu:

“Dəyirsən yanında qalacağammən,
Çoxgözel fikirdir, qalsənəqurban.
Nə zaman istəsənəziz canımı,
Qumralgözlərinlə al sənəqurban.

SənMüşfiqin yanında, qalğınənsənəqurban,
İstəsən bu canımı, alğınənsənəqurban.
Gəlmişhüzuruna bir qara dağlı,
Bir qaraqulundur, qolları bağlı,
Gəlçəkməsinəməsən hicran dağı,
Gümüş topuğunda xal, sənəqurban.

“Nazende Sevgilim”i de unutmamak lazım bu arada. Şiir okuyacağımız salon tamamen doluydu. Türkiye’de yapılan şiir şölenlerinin hiçbirinde böyle bir kalabalık görmedim desem mübalağa etmiş olmam. Sahnede “Türkiye’de bir şehirden bir şehre şiir okumaya gidiyoruz, burası da benim için öyle. Yabancı bir ülke, şehir, değil.

Biz Tanrı Dağları’nı biliyoruz, Kırım’ı, Kerkük’ü, Gence’yi Estergon’u, Karabağ’ı, biliyoruz. Yemen bizim Tuna bizim, Aras bizim. Yahya Kemal diyor ki “Vatan hatıralardır.” Bizim Türk Dünyası’nın her tarafı hatıralarımızla dolu. Burası da bizim vatanımız” gibi bir konuşma yaparak şu şiiri okudum:

Sanma ki buralardır,
Dokuz yön bizim oğul.
Vatan hatıralardır,
Hep dizim dizim oğul.

Gâhgüldür, gâh dikendir,
Gâhboynumu bükendir,
Estergon, Ötüken’dir,
Baharım, yazım oğul.

Bazen bendirdir, neydir,
Bazen Mirali Bey’dir,
Koroğlu’nda hey heydir,
Çalınan sazım oğul.

Gökçek çam kokusudur,
Bir yayla uykusudur,
Bazen bir avuç sudur,
Gözesi gözüm oğul.

Türküdür dağ başında,
Hasrettir gözyaşında,
Yârin hilal kaşında,
Çekilir nazım oğul.

Hazar’dır, Akdeniz’dir,
Gözyaşınca temizdir,
Her damla benden izdir,
Yazılmış yazım oğul.

Sazdır, kopuzdur, tardır,
Gün batmayan diyardır,
Türk olan bahtiyardır,
Göklerde izim oğul.

Ha İstanbul ha Kaşgar,
Gâh sevdadır, gah efkar,
Daha diyeceğim var,
Bitmedi sözüm oğul.

Yoldaki yolu bulur,
Yol bilmezler kaybolur,
Gökte gece mi olur?
Apaktır yüzüm oğul.

Mete de biz, Mehmet de,
Sıla da biz, gurbette,

Bu seçilmiş millette,
Dünyaya lazım oğul.

Dünya dünyaKur'andır,
Gökkubbede Turandır,
Vatan bende durandır.
Hepsi de özüm oğul...

Gece Kubâda kaldık, sabah Soykırım Müzesi'ni ziyaret ettikten sonra Şeki'ye doğru yola çıktık.

Şeki, Azerbaycan'ın kuzeyinde, Bakü'ye 370 km uzaklıkta tarihi bir şehir. Araplar, Şirvanşahlar, İldenler, Safevi, Osmanlı hüküm sürmüş, Şeki Hanlığı kurulmuş. 2016 yılında da Türk Dünyası Kültür Başkenti ilan edilmiş bir güzel yer. Esas gitme sebepimiz ise şiir toplantısının birisinin de orada, Bahtiyar Vahapzade'nin doğduğu evde yapılacak olması idi. Toplantılar Azerbaycan ve Türkiye'den birer şair büyüğümüz adına yapıyordu. Şeki'deki de Bahtiyar Vahapzade ve Mehmet Akif Ersoy adına düzenlenmişti.

Sekiz saatlik bir yolculuktan sonra Şeki'ye vardık. Bahtiyar Vahapzade gittiğimiz evde doğmuş ve dokuz yaşına kadar burada yaşadıkten sonra Bakü'ye göçmüş. Devlet bu evi müze haline getirmiş, Bahtiyar Vahapzade'nin aldığı ödüller, özel eşyaları, fotoğrafları burada sergileniyor. Her gittiğimiz yerde ilgi büyüktü. Burada da çocuklar merdivene dizilmişler, bize şiir okudular. İlgililer konuşma yaptılar. Azerbaycan mahnıları dinledik. Müze Müdürü Esen Zekeriyabeyli evin dış kapısını göstererek: "Yıllardır gözüm bu kapıdaydı. Türkiye'den gonaklar gelsin diye bekledim. Ne güzel oldu." diye konuştu. Bahtiyar Vahapzade Ağabey yaklaşık yirmi sene önce bana Bakü'den Eskişehir'e bir kitabını imzalayıp göndermişti. En güzel hatıralarımdan biriydi, bunu anlattım. Sonra Bahtiyar Vahapzade'nin aklımda kalan şiirlerinden okudum, diyor-du ki;

*"Yaşamak yanmağdır, yanasın gerek
He'yatınme'nası yalnız ondadır,
Şam eğer yanmırsa yaşamır demek
Onun da heyatı yanmağındadır..."*
(Şam, mum demektir)

Bir başka şiirine ise şöyle başlamıştı;

*"Kış da bahar, baharda kış,
Selde, suda od gizlidir.
Ak bulutta yemyeşil ot,
Yeşil otta süt gizlidir."*

Biz Bahtiyar Vahapzade gibi güzel insanların şiirlerinden mayalandık, dedim ve şiirimi okudum.

Görünen gizlidir kökte,
Dal üstünde sanan benim.
Yıldızlar serpilmiş gökte,
Saymaktan usanan benim.

Gök ekinleri yolanda,
Işık kararır o anda.
Dertler un ufak olanda,
Değirmende dönen benim.

Eğri, doğrulur niyazla,
Ki rahmet gazaptan fazla,
Gökkuşağı şavkır hazla,
Yağmur yağmur dinen benim.

Ümidi ararken keder,
Doğru yanlışla harbeder.
Güneş dünyayı seyredir,
Bakmaktan utanan benim.

Ararım sandım hakkımı,
Çağırdım giden aklımı,
Saçaklarda buz salkımı,
Gerçeklerde donan benim.

Hep sorarım neden, niçin?
Kavrulurum için için,
Dünya döner benim için,
Dünyaya dolanan benim.

Ölüyü bilir yaşayan,
Göğsüm uçana âşiyen,
Dünya taşır can taşıyan,
Can içinde canan benim.

Başka mekâna birleşik,
Yürüyene durur eşik,
Doğum bekler yerde beşik,
Toprakta uyanan benim.

Sonra müze evi gezdik, sohbet ettik. Bahtiyar Vahapzade'nin kızı Gülizar Hanım da oradaydı ve ne güzel bir insandı. Akşam yemekte bize yeniden hoş geldin konuşması yaptılar. Bir arkadaş "Bugün Mehmet Akif'i de andık. Benim adım Akif, yanımda oturan arkadaş doktor, onun da adı Akif." deyince bizi davet eden Hayal Rıza Mehmet Nuri Bey'i ve beni kastederek "Bu arkadaşlarımızın da adı Mehmet. İki Mehmet Türkiye'den, iki Akif Azerbaycan'dan. Biz biriz, iki devlet bir millet." diyerek güzel bir benzetme yaptı...

Atışma Meydanı

◆ Mehmet Gözükkara

Gözükkara:

Atışma dediğin alevdir közdür
Muhabbet kurulu bir yaya benzer
Sözü mecrasının içinde yüzdür
Bu meydan dalgalı deryaya benzer

Kutlu:

Sözler ki ateşten közden örülür
Bir güneşe benzer bir aya benzer.
Muhabbet dediğin özden örülür
Çağlar, çağlaması deryaya benzer.

Gözükkara:

Gönül ipliğinin solmaz boyası
Usta âşık sohbet eder doyası
Külünkle kırılmaz sözün kayası
Gâh da kâbus dolu rüyaya benzer

Kutlu:

Sözün bohçasını açıp serersek
Sözde sözden öte mana derersek
Gönül bahçesine gülle girersek
Doyulmaz bir düşe, hülyaya benzer.

Gözükkara:

Hâl ehli olanlar sözün yetirir
Kuşlar yavrusunu yazın yetirir
Seven sevdiğine nazın yetirir
Gâh Züleyha gâh da Leyla'ya benzer

Kutlu:

Bu meydan da köle de bir han da bir
Bir damlacık gözyaşıyla kan da bir
Yürek de bir, nazar da bir, can da bir
Söz ki cennetteki Tuba'ya benzer.

Gözükkara:

Gâhî sultan gelir gâhî han gelir
Gâhî gözlerden yaş, gâhî kan gelir
Gâhî melek gelir gâh şeytan gelir
Gâhî dünya gâhî ukbaya benzer

◆ İsmail Kutlu Özalp

Kutlu:

Yanma yürekledir köz köze değil
Bilişip görüşmek yüz yüze değil
Ehl-i muhabbette söz söze değil
Elest bezmindeki bela'ya benzer.

Gözükkara:

İster kolay ister zahmetli söyle
Her ne söyler isen hikmetli söyle
Hürmet göreceksen hürmetli söyle
Âşıklar bülbül-ü şeydaya benze

Kutlu:

Aşkın ilk halidir zar ile dolmak
Gülşende gül değil har ile dolmak
Ne varsa yok sayıp yâr ile dolmak
Âşıkta vuslata, sılaya benzer.

Gözükkara:

Hazana uğrayan gazele döner
Her âşık sevdiği güzele döner
Baharlar, kışlara güz ile döner
Hoşça kal bir nevi vedaya benzer

Kutlu:

Aşğın bir olur baharı yazı
Teller konuşturur ritmle sazı
Kaysa Leylasının cevri ve nazı
Sanma bir matemli salaya benzer.

Gözükkara:

Ne kitabı vardır ne de mektebi
İnsan fitratında taşır edebi
Gözükkara yerde koymaz talebi
Seyircisiz meydan tenhaya benzer

Kutlu:

Kutlu söz açınca laleden, gülden
Görünür yâr yüzü perdeden, tül den
Muhabbet var ise can u gönülden
Her bir yer cennet-i a'laya benzer.

Sis/Küçüksu'da Gezinti

◆ İsmail Özmel

Sis

Sis altında her şehir, tahayyüle yer verir
Göz gözü görmez olur, Boğaziçi böyledir.

Vapurların düdüğü uyarır kayıkları
Bu ses ile uyanır boğazın balıkları.

Öyle akar ki zaman yılları duymaz insan
Bakar ki uzaktadır, Boğaz, köprü ve meydan.

Uzarlarda olsan da bizimledir hayalin
Bu hayal, bu musiki, servetidir her şehrin.

Ey sis! Cömert davrandın, yaşattın birkaç saat
İstanbul büyüyle nakışlanmış bir hayat.

Çatılarda kaç gündür sisin o hülyası var
Her şehrin hayalinde İstanbul sevdası var.

Küçüksu'da Gezinti

Hangi mevsimde gelsem, rastlarım aynı ize
Gergefteki nakışlar uzanıyor denize.

Küçüksu'dan Hisar'a köpüklerden bir kilim,
Dalgalarla elele uzandı evimize.

Neler anlatmak ister, şu güzelim martılar
Hatıra yüklü zaman sığındı gölgemize.

Kulakları okşuyor bir yaylı tambur sesi
Mutluluk mehtap gibi doğuyor sinemize.

Her gün bir başka halı dokumak ne de güzel
Küçüksu'da her nağme zevk verir gönlümüze

Bu Sevda/ Sükûtun Sesi

◆ Kadir Altun

Bu Sevda

Tarifi imkansız diyorlar amma
Aşığın gönlünde tüter bu sevda
Başı, sonu, önü, ardı muamma
Girift suallerden beter bu sevda

Değişir düşünce, yapı ve fikir
Değişir hissiyat, değişir zikir
Hakir yüce olur, yüce de hakir
Aklı uçurumdan iter bu sevda

Aşk dedin mi sular durur bilesin
Dereler, nehirler kurur bilesin
Kalpler daha hızlı vurur bilesin
Hayata heyecan katar bu sevda

Sükûtun Sesi

Farklı bir melodi, farklı bir ahenk
Sükutun sesini duyuyor musun?
Daima ses ile etmektedir cenk
Sükutun sesini duyuyor musun?

Görürsün o mühim sırrı erince
Hayli karışıktır, hayli derince
Pür dikkat kesilip kulak verince
Sükutun sesini duyuyor musun?

Bilinmez âlemde usulca kayan
Ermeyene gizlidir, erene ayan
Dokuzuncu notayı fısıldayan
Sükûtun sesini duyuyor musun?

Babacığım

◆ Fikret Görgün

Ne söylesem noksan, ne yapsam yarım.
Kadrini anlatmak güç, babacığım.
Varlığınla azalıyor efkârım.
Başımda zümrülden taç, babacığım.

İzlerin gülümser bakınca düne,
Gönülden duanla geldim bu güne.
Azarlamak, kızmak kimin haddine,
“Öf!” denmesi bile suç babacığım.

Senin güzel ahlâkınla süslendim.
Güven veren omuzuna yaslandım.
Taş dokunsa “baba!” diye seslendim.
Başında kalmadı saç, babacığım.

Yüce Mevla'm kat kat versin ecrini.
Sihhatli ve uzun etsin ömrünü.
Cennet yapsın ahretteki yerini.
Kana kana Kevser iç, babacığım.

Bana ayırırdın en güzel payı.
Yutmaz idin ben yutmadan lokmayı.
Harcasam dünyayı, uzatsam Ay'ı!
Hakkın ödenir mi hiç, babacığım?

Sen doldurdun senle geçen her demi,
Senden aldım taşıdığım erdemi.
Ne olur hakkını helal et, emi,
Cennetin yolunu aç babacığım,
Fikret'in önünü aç babacığım.

Annem'e

◆ Mevlüt Yavuz

Dokuz ay karnında taşıdın beni
Bir kez olsun “off” dedin mi hiç anne
Yıllarca uykusuz bıraktım seni
Bazen susuz kaldın, bazen aç anne

Yaşamaz, yaşatır, verir hep emek
Fedakarlık demek, annelik demek
Mümkün mü bu hakka, bedel ödemek
Anladım “off” niye, büyük suç anne

Göğsün yastık oldu, başlarımıza
Ellerin mendildi, yaşlarımıza
Koynunda daldık, düşlerimize
Olsa da ne kadar, vakit geç anne

Şefkat bereketi, çok etti azı
Dünyada huzura, erdirdi bizi
Yanlışa götürmez, ananın izi
Gecelerimize, ışık saç anne

Bizim için, kendinden hep, sen geçtin
Zararlıyı, zararsızı, sen seçtin
Kendinde denedin, önce sen içtin
Kevser'den de, kana kana, iç anne

Ödemeye kalksak, borcumuz sana
Değer biçilir mi, anne hakkına
Ulaşana kadar, gençlik çağına
Hesaba vurulsa, bilmem kaç anne

Kanından, canından, verdiğin sütün
Gecesiz, gündüzsüz, binbir zahmetin
Hatrına, son ana kadar hizmetin
Göreyim, inşallah, gelmez güç anne

Akvaryum gibidir, dünya dalınca
Eline gelmez de, izlersin anca
Vakit gelip, emir vaki olunca
Huzur-u kalp ile, burdan göç anne

Elinde tespihin, dilinde zikir
Ölümü hoş gördün, dünyayı hakir
Karşılıyıp dostça, Münker ve Nekir
Başına koysunlar, nurdan taç anne

Tren Rayları

◆ Recep Şen

Dağlar, ovalar aşır, sana varsın isterdim,
Őu bağırimda uzanan soğuk tren rayları...

Hani ağlar ya bulut çiçekler gülsün diye,
Gönlüm de öyle özler, bahardaki toyları.

Raylarda akıp giden, tren değil umuttur;
Bilmem anlar mısın sen, kan ter koşan tayları?

Kampana seslerine karışır hikâyemiz,
Garları dolaşır da, bilinmez detayları.

Şehrin hengâmesinden kaçır beni yanına;
Huzuru fısıldasın, köyün duru çayları.

Uzaktardan duyunca trenin düdüğü,ni,
Yanık sesinde dinle, hasret yüklü ayları.

Uzaktaki yakında, yakındaki uzakta;
Maziye karıştı hep, sevincin halayları.

Sevdası kar altında, sanki müebbet yemiş,
Gözü yaşlı prenses beklerken sarayları.

Çatılarda fırtına, içimde zelzeleler;
Beden toprağının paramparça fayları.

Hükümsüzdür

◆ Mustafa Sade

Durgunlaşma öyle, bendini aşır
Ak da git istersen, hükmü kalmadı!
Ve hatta son defa kendini aşır
Yak da git istersen, hükmü kalmadı!

Başka bir âleme sürdün şadımı
Boynu bükük koydun her muradımı
Gönül eşğimden attın adımını
Çık da git istersen, hükmü kalmadı!

Sevenler yalnızdır yazdım duvara
Okurum, sükûta bürünür nârâ
İstersen hiç bakma yaktığın nâra
Bak da git istersen, hükmü kalmadı!

Mademki kapandı vuslatın bâbı
Boşaltıp öyle git başımda kabı
Üstüne seçtiğin en pis lakabı
Tak da git istersen, hükmü kalmadı!

Aynaya bakınca gördüğüm, tasa
Sen de benim gibi kendine susa
Kalbimi kalbinden söküp, mahpusa
Tık da git istersen, hükmü kalmadı!

Gölgeni öptükçe yanar dudağım
Üstüme çökmekte heyula dağım
Al işte yüreğim, işte şakağım
Sık da git istersen, hükmü kalmadı!

Yazık

◆ Mehmet Durmaz

Koca yürek dar kafese
Sıgđı diye ağlıyorum
Üstümüze kara bulut
Ağdı diye ağlıyorum.

Kula kulluk yok arkadaş
Diyen gitti yavaş yavaş
Nice yiğit zalime baş
Eğdi diye ağlıyorum.

Gül dikerim diken çıkar
Öz evladımc anım yakar
Güvendiğim dağlara kar
Yağdı diye ağlıyorum.

Derdi yalan, yalan yası
Dünya tuzak dünya pusu
Ruhumuzu kiri pası
Boğdu diye ağlıyorum.

Dalavere varı yoğ
Sahte çiçek kalleş koku
Bağrımıza hain oku
Değdi diye ağlıyorum.

Yorgun

◆ Mehmet Baş

Kirlendi dünyanın berrak çehresi
Yalanla karılmış cümleler yorgun
Yok mu bu yaranın yok mu çaresi
Hileyle sarılmış kaleler yorgun

Aldatır insanı serabı çölün
Tütmüyor dumanı aşk denen külün
Gülleri sevmektir suçu bülbülün
Has bahçede açan laleler yorgun

Açılır ansızın ecel yelkeni
Kırılır zamanın ince dümeni
Çağırır toprağa nice bedeni
Riyayla süslenmiş çileler yorgun

Beşbirlik alın gerdana takın
Hesap cüzdanını tabuta çakın
Gidenin ardından ağıtlar yakın
Oyunlar tuzaklar hileler yorgun

Kula kul olmanın adını koyun
Yalanla beslenip gıybetle doyun
Bir oyun içinde oynanır oyun
Tangolar sambalar baleler yorgun

Kuyruklar tilkidir gövdeler aslan
Sana da yazayım bir küçük destan
Geçerken köprüyü ayıya yaslan
Kırılmış sepetler seleler yorgun

İnsanlık ararsan mal ile mülkte
Soytarılar gezer bu koca sirkte
Sıpanın yuları durmaz ki örkte
Atların boynunda yeleder yorgun

Kuru gürültüde güfte ne arar
Eşegin sesinde beste ne arar
Olmamış başakta deste ne arar
Ayaklar bacaklar kelleler yorgun

Dükkânın pîr-i muganı

◆ Ahmet Doğan İlbey

Fikir ve gönül tâlimi yapılan dükkânda sohbet üstü tasavvufî şiir ve deyişlerden bestelenen “gönül işi” türküler dinlediğim ve dinlettiğim için bu hüznükârıta'n eyleyen dükkân zâhidlerinin dilinden neler çektim neler!

Tam cezbe hâlindeyken “Mûsikî haram değil midir?”, “Bu türküleri Rafıziler dinler”, (Elhamdülillah ehl-i sünnet vel cemaattenim) “İçinde şarap ve meyhâne geçen türküler dinlenilir mi?” şeklinde sözlerle Kadızâdelizâhidler gibi zarf üstüne zarf atıp, ta'n eyliyorlar.

Dükkân zâhidlerine hatırlatırım. Ali Hocam, “Evin Mahremi Olmak” kitabını “pîr-i muganımız...” ithafıyla imzalayıp fakire hediye etmişti. Yanında belli etmedim ama cezbeye kapılmıştım. Bu ithafı defalarca okuyup dükkân dostlarıma da okutmuşum. Kıskanmışlardı fakiri.

Eh-li dilin malûmudur ki tasavvufta “pîr-i mugan”, “ilâhî aşk şarabı dağıtan meyhâneci” mânasındadır. “Meyhanecilerin pîr-i de Hakk şarabını dağıtan, aşkın asıl sahibidir. Dolayısıyla pîr-i mugan yolunda yürüyen birisi gönle şifa veren, Hakk aşkını ateşleyen mûsiki ile zikreder.

Meyhâneninmânası geniş; feyiz, muhabbet ve aşk şarabı içilen dergâhtır... Pîr- i mugan da o feyz ve muhabbeti kadehle sunan mürşittir ki, sümme hâşâ fakirin haddi olamaz. Bizim fikir ve gönül dükkânında, yâni dostluk meyhânesinde her şey hasbî ve muhabbet üzeredir...

Ahmet Yesevî hazretlerinin nazarına göre pîr-i mugan, Hakk yola dâvet eden “Elinden ‘dolu’ içtiği adı görklü Muhammed'dir. Bihamdillahpîr-i muğan mey içirdi / pîr-i muğan hak mustafabi-şek bilin.”

Bu mânadapîr-i mugan Allah'ın resulü ve risalet makamıdır, dolayısıyla pîr-i mugan ifadesini dikkatli kullanmak lâzım. Bizim kastettiğimiz, muhabbet ve gönül dostluğunun sakiliğini yapan, ulvî sıfat ve makamı olmayan cezbeli bir kişidir.

Şeyh Gâlib diyor ki:

*“Âşkta keder neyler gam halk-ı cihanındır
Koyma kadehi elden söz pîr-i muganıdır”*

yâni Hakk âşığına keder olmaz, keder halkta olur. Bunun içindir ki mürşidin sunduğu aşk kadehini elinden düşürme.

Fakirin, dükkânda dostluk ve muhabbet kadehini elinden düşürme, yâni gönül tâliminden, bedîi yârenlikten uzak kalmayın demesi ve dükkânı meyhâneye benzetmesi böyle bir hâl üzeredir.

Şairlerin pîri ve büyük atası Fuzûlî:

*“Mey içmedin açılmaz imiş bab-ı mağfîret
Sevgendler bu babdapîr-i mugan içer”*

yâni aşk şarabı içmedinse mağfîret kapısı açılmaz, sevgendler (ilâhî aşk üzere mürşid-i kâmile and ve ahit veren âşıklar) bu kapıda pîr-i muganın kendisi olan aşk şarabı içer, diyor.

Biz de tekke havası türkülerle cezbeye kapılıp ulvî hüznülere gark olduğumuz, ehl-i kâmillerin ve mütefekkirlerin hayatı üstüne edilen sohbetlerden şifa bulduğumuz dükkân dostluğunu ve muhabbetini tatmadan ehl-i dil olunmaz, diyoruz.

Elhâsıl, Ali Hocam'ın verdiği “fikir dükkânınının pîr-i muganı” unvanını ömrümün sonuna kadar “nişân-ı zîşân” olarak taşıyacağım.

Elena

◆ Mustafa Pınarbaşı

gönlümün esrarı çözülür diye
ateşe savurdum aşkımı bugün
inilteler geldi tâ derinlerden
güneşin sessizce battığı yerden
karışır bahtıma, tâlihîmâkus
sen bir yalancısın sus, elena sus

buğday başağının büker boynunu
çatılmış kaştaki bir deli poyraz
aklımı götürür sivrisinek, saz
iblis'e uzanan ses anlaşılmaz
çanakkale çarşısında her yan rus
sen bir yalancısın sus, elena sus

bir ölüme yaslanmışım deliksiz
uykumun içinde kayboluyorum
yaban bir eldeyim beş meteliksiz
bir doludan bir boşa doluyorum
çok değil dileğim, iffet ve nâmus
sen bir yalancısın sus, elena sus

benden ancak ak dumanlar çekersin
ateş olsan cürmün kadar yakarsın
arap kızı gibi camdan bakarsın
gider sele karışır şarkılarım
etrafımda sisler, etrafımda pus
sen bir yalancısın sus, elena sus

gövdesinden yaralanmış bir gemi
yarasına merhem yapar mı beni
kapatırarak deniz kirpiklerini
ezelden beridir hiç uyumamış
rengi kaçmış deli, kalmamış huy-hus
sen bir yalancısın sus, elena sus

Git

◆ Yusuf Dođdu

Bu kadar soruyu sorduktan sonra,
Etme artık beni merak sevdiğim.
Beni bu kadar yorduktan sonra,
Bırak şu yakamı, bırak sevdiğim
Bırak ta çıkayım çirak sevdiğim.

Sevdim dedim sana, sen inanmadın.
Hülyalara daldın, hiç uyanmadın.
Ben kül oldum sense bir an yanmadın,
Bırak yaksın beni firak sevdiğim.
Bırak ta çıkayım çirak sevdiğim.

Bırak artık beni yalnız kalayım,
Güle güle sana ben kahrolayım.
Bitsin artık çilem toprak olayım,
Bu aşkın sonu yok, kurak sevdiğim,
Bırak şu yakamı, bırak sevdiğim.

Ağustos

◆ Yetik Ozan

Kurşun derelerin sustuğu çağdır;
Susuzluk çağıldar taşlar katında,
Yeşilin kendini astığı çağdır
Uzak çamlar, sürgün kuşlar katında.

Gün yürür; dağ, yazı gölgeye girer,
Öfkeli başaklar dalgaya girer,
Anılar birer tunç tolgaya girer;
Zafer bayraklaşır başlar katında.

Gün döner; gündöndü yere serilir.
Bir saz burgulanır, bir tel gerilir,
Her akşam bir ölü oğul dirilir
Ana gözündeki yaşlar katında.

Ay doğar; bin yıllık bir denk çözülür,
Aynı tasta aynı kına ezilir,
Hala körpe gelin gibi süzülür
Ağustos ölümsüz düşler katında.

*[Yetik Ozan, Bütün Şiirleri: Atmaca Uçurumu-Ülkü Bağı-Yücelmek,
(Haz. Metin Özarslan) 3. Basım, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2018, s. 68].*